

Δράση: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας
Υποδράση: Εξ αποστάσεως Επιμόρφωση, Επιστ.υπεύθυνος: Κωνσταντίνος Μπίκος

Περίληψη Εξ αποστάσεως Επιμορφωτικού Σεμιναρίου

**«Αναγνώριση και αντιμετώπιση του εκπαιδευτικού
ρατσισμού στο πολυπολιτισμικό σχολείο»**

Τίτλος Α' Θεματικού Κύκλου:
Αναγνώριση και αντιμετώπιση ρατσιστικών συμπεριφορών

Τίτλος Β' Θεματικού Κύκλου:
Παιδαγωγικές και διδακτικές παρεμβάσεις

Ευαγγέλου Οδυσσέας
Σχολικός Σύμβουλος, Επιστημονικός Συνεργάτης
ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αθηνών

Στοιχεία επικοινωνίας:
oevangelou@hotmail.com

Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών συστημάτων των πολυπολιτισμικών χωρών υπάρχουν πολλά στοιχεία τα οποία υποδηλώνουν τις εκπαιδευτικές ανισότητες και το ρατσισμό που, σε αρκετές περιπτώσεις, υφίστανται οι μαθητές με διαφορετικά εθνοπολιτισμικά χαρακτηριστικά.

Απλά παραδείγματα από την καθημερινή σχολική ζωή, τα οποία με μία πρώτη ματιά δεν φαίνεται να δημιουργούν ιδιαίτερα προβλήματα, αντανακλούν συχνά τις κοινωνικές σχέσεις εξουσίας και ενδέχεται να αποτελούν τη βάση για την ανάπτυξη στερεοτυπικών πεποιθήσεων, οι οποίες διαμορφώνουν συμπεριφορές που οδηγούν στη δημιουργία ρατσιστικών διακρίσεων.

Ο ρατσισμός έχει καταστρεπτικά αποτελέσματα στο συνολικό μαθησιακό και εργασιακό περιβάλλον του σχολείου, γιατί παράγει εντάσεις που διαστρεβλώνουν την πολιτισμική κατανόηση και περιορίζουν τη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Στην εισήγηση αυτή θα προσπαθήσουμε να επισημάνουμε τις κυριότερες ενδείξεις αναγνώρισης του εκπαιδευτικού ρατσισμού στους παρακάτω τομείς: στις συμπεριφορές των γηγενών μαθητών, των μαθητών με διαφορετικά εθνοπολιτισμικά χαρακτηριστικά και των εκπαιδευτικών, στα Αναλυτικά Προγράμματα, τα σχολικά εγχειρίδια και τον τρόπο διδασκαλίας, καθώς επίσης και στο σχολικό περιβάλλον· παράλληλα, θα αναφέρουμε τρόπους αντιμετώπισης των παρατηρούμενων ρατσιστικών συμπεριφορών.

Όλα τα περιστατικά ρατσιστικών συμπεριφορών στο χώρο του σχολείου πρέπει να καταγράφονται από τους εκπαιδευτικούς συστηματικά, να αξιολογούνται και να αντιμετωπίζονται έγκαιρα και αποτελεσματικά. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του ρατσισμού στα σχολεία προϋποθέτει τον εντοπισμό των λανθασμένων στερεοτυπικών αντιλήψεων, στάσεων και συμπεριφορών, αλλά και ουσιαστικές παρεμβάσεις στο Α.Π., έτσι ώστε να προωθείται ο σεβασμός στην διαφορετικότητα, η συλλογικότητα και η ισότητα των ευκαιριών για όλους.

Η έλλειψη ουσιαστικών παρεμβατικών μέτρων για την αντιμετώπιση των ρατσιστικών συμπεριφορών στα σχολεία διαβρώνει την αξιοπιστία της αξιοκρατικής δομής του εκπαιδευτικού συστήματος και αναπαράγει τις υπάρχουσες ανισότητες.

Βιβλιογραφία

- Αζίζι-Καλαντζή, Α. - Ζώνιου-Σιδέρη, Α. - Βλάχου, Α., Προκαταλήψεις και στερεότυπα. Δημιουργία και αντιμετώπιση, ΥΠΕΠΘ - Γεν. Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης, Αθήνα 1996.
- Αμπατζόγλου, Φρ., Ο άλλος εν διωγμώ (η εικόνα του εβραίου στη λογοτεχνία. Ζητήματα ιστορίας και μυθοπλασίας), Θεμέλιο, Αθήνα 1998.
- Άντερσεν, Μπ., Φαντασιακές κοινότητες, στοχασμοί για τις απαρχές και τη διάδοση του εθνικισμού, (μτφρ. Ποθητή Χαντζαρούλα), Νεφέλη, Αθήνα 1997.
- Γκότοβος, Αθ., Ρατσισμός, κοινωνικές, ψυχολογικές και παιδαγωγικές όψεις μιας ιδεολογίας και μιας πρακτικής, ΥΠΕΠΘ - Γ.Γ. Λαϊκής Επιμόρφωσης, Αθήνα 1996.
- Διεθνές Συνέδριο στην Αθήνα Μάιος 1997, Μετανάστες, ρατσισμός και ξενοφοβία, Α. Σάκκουλας, Αθήνα 1998.
- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Μακεδονία και Βαλκάνια. Ξενοφοβία και ανάπτυξη, Αλέξανδρος, Αθήνα 1998.
- Ευαγγέλου, Ο. & Κάντζου, Ν. Πολυπολιτισμικότητα και Εκπαιδευτικός Ρατσισμός. Σχέδια εργασίας για το Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό σχολείο, Αθήνα, Δίπτυχο, 2005.
- Ευαγγέλου, Ο. Διαπολιτισμικά Αναλυτικά Προγράμματα, Αθήνα, Εκδόσεις Τυπωθήτω - Γ. Δαρδανός, 2007.
- Ευαγγέλου, Ο. & Κάντζου, Ν. Δι@δίκτυο κ@ι Δι@πολιτισμική Εκπ@ίδευση. Δι@δικτυ@κές, Δι@θεμ@τικές Δρ@στηριότητες γι@ το Δημοτικό Σχολείο, Αθήνα, Εκδόσεις Ταξιδευτής, 2008.
- Ευαγγέλου, Ο. & Δελή, Ε. Σχολείο: μια ζεστή αγκαλιά για όλου του κόσμου τα παιδιά, Αθήνα, Εκδόσεις Ταξιδευτής, 2010.
- Κίνηση πολιτών κατά του ρατσισμού, Έξι κείμενα για το ρατσισμό, Παρασκήνιο, Αθήνα 1998.
- Κασιμάτη, Κ.(επ.), Κοινωνικός αποκλεισμός: Η ελληνική εμπειρία, ΚΕΚΜΟΚΟΠ, Gutenberg, Αθήνα 1998.
- Κέντρο Έρευνας και Τεκμηρίωσης, Μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και μηχανισμοί παραγωγής του, Ιδεοκίνηση, Αθήνα 1997.
- Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής, Κοινωνικός αποκλεισμός: Η ελληνική εμπειρία, Gutenberg, Αθήνα 1998.
- Κογκίδου, Δ. - Τρέσσου-Μυλωνά, Ε. - Τσιάκαλος, Γ., Κοινωνικός αποκλεισμός και εκπαίδευση: Η περίπτωση των γλωσσικών μειονοτήτων στη Δυτική Θεσσαλονίκη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 1993.
- Κογκίδου, Δ. - Τρέσσου-Μυλωνά, Ε. - Τσιάκαλος, Γ., Καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού ως μέσο τοπικής ανάπτυξης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1994.
- Μιχαήλ, Δ., Έθνος, εθνικισμός και εθνική συνείδηση. Μια ανθρωπολογική προσέγγιση, Λεβιάθαν, Αθήνα 1992.
- Μιχαλοπούλου, Α. et. al., Μακεδονία και Βαλκάνια ξενοφοβία και ανάπτυξη, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1998.
- Μουζέλης, Ν., Εθνικισμός στην ύστερη ανάπτυξη, Θεμέλιο, Αθήνα 1994.

Παναγιωτίδης, Ν., Μουσουλμανική μειονότητα και εθνική συνείδηση, Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ν. Έβρου, Αλεξανδρούπολη 1995.

Παπαδημητρίου, Ζ., Ο ρατσισμός. Κοινωνιολογική και πολιτική μελέτη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Στενού, Κ., Εικόνες του άλλου. Η ετερότητα: Από το μύθο στην προκατάληψη, Εξάντας, Αθήνα 1998.

Ταγκιέφ Π.-Α., Ο ρατσισμός, Τραυλός, Αθήνα, 1998.

Τσιάκαλος, Γ.- Κογκίδου, Δ.-Μαρβάκης, Α.- Τρέσσου, Ε., Ρατσιστικός λόγος. Βιβλιογραφικός οδηγός, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1997.

Τσιάκαλος, Γ., «Ρατσισμός, σεξισμός, κοινωνικός αποκλεισμός - Ο ρόλος της εκπαίδευσης», στο: Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης - Γενική Γραμματεία Ισότητας, Εκπαίδευση και ισότητα ευκαιριών - Πρακτικά Συνεδρίου, Αθήνα 1995, σ. 48-57.

Φραγκουδάκη, Α. - Δραγώνα, Θ. (επ.), «Τι είν' η πατρίδα μας;» Εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997.

Derrida, J., Η τελευταία λέξη του ρατσισμού (μτφρ. Χ.Γ. Λάζος), Άγρα, Αθήνα 1992.

Shirman, Pat, Η εξέλιξη του ρατσισμού, Νέα Σύνορα, Αθήνα 1998.

The National PTA, Τι να πείτε στο παιδί σας για την προκατάληψη και το ρατσισμό (μτφρ. Κ. Τσιμπούκης), Έρευνα, Αθήνα 1991.

Taguieff, Pierre-Andre, Ο ρατσισμός (μτφρ Γεώργιος Σπανός), Π. Τραυλός, Αθήνα 1998.